

Familjens jurist i Sverige AB
Box 4036
102 61 Stockholm

RekMb

Beslut om sanktionsavgift

Beslut

Länsstyrelsen i Stockholms län (Länsstyrelsen) beslutar att Familjens jurist i Sverige AB, 556835-4566, (bolaget) ska betala en sanktionsavgift om 5 000 000 (fem miljoner) kronor.

Sammanfattning

Bolaget bedriver juridisk verksamhet och har sitt säte i Stockholms län. Bolaget registrerades i Bolagsverkets register mot penningtvätt den 3 januari 2014 och bedriver enligt registret följande verksamhet: bokföring, redovisning; juridisk verksamhet. Bolaget har dock i yttrande den 29 november 2021 uppgivit att det inte bedriver någon verksamhet inom bokförings- och redovisningstjänster.

Länsstyrelsen har genom sin tillsyn granskat hur bolaget har följt bestämmelserna i regelverket om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism¹ (penningtvättsregelverket) under perioden den 1 januari 2018 till och med den 18 maj 2020 (tillsynsperioden).

Granskningen visar att bolaget brister i nästintill samtliga delar av penningtvättsregelverket. Bolaget saknar således tillräckliga rutiner och riktlinjer för att förhindra att verksamheten utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism.

Länsstyrelsens bedömning, efter genomförd granskning, är att bolagets överträdelser av penningtvättsregelverket har medfört en markant ökad risk för att verksamheten kan bli utnyttjad för penningtvätt och finansiering av terrorism. Länsstyrelsen bedömer att bolagets överträdelser av penningtvättsregelverket till övervägande del

¹ Lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, förordningen (2009:92) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, Länsstyrelsen i Stockholms läns föreskrifter och allmänna råd (01FS 2019:53) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

är av synnerligen allvarlig art och att överträdelserna pågått under hela den tidsperiod som omfattas av Länsstyrelsens granskning.

Överträdelserna av penningtvätsregelverket innebär att bolaget ska betala en sanktionsavgift om 5 000 000 kronor.

Beskrivning av ärendet

Penningtvätsregelverket omfattar bland andra oberoende jurister som handlar i en klients namn för dennes räkning vid finansiella transaktioner eller transaktioner med fastigheter, samt hjälper till vid planering eller genomförandet av transaktioner för en klients räkning vid vissa situationer som anges i lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (penningtvättslagen).² En sådan verksamhet står under Länsstyrelsens tillsyn.

En oberoende jurist kan utnyttjas genom att upprätta avtal som rättfärdigar illegala transaktioner. Genom att hjälpa till med finansiella transaktioner kan en oberoende jurist vidare möjliggöra penningtvätt genom att förflytta illegala medel och få dem att framstå som legitima. En oberoende jurist kan även genom sin medverkan vid överlåtelser av fastigheter, företag och tillgångar få dessa att framstå som legala. De nyss nämnda tillvägagångssätten kan vara ett led i olika mer eller mindre komplicerade upplägg.

Bolaget registrerades i Bolagsverkets register mot penningtvätt den 3 januari 2014 och bedriver enligt registret följande verksamhet: bokföring, redovisning; juridisk verksamhet. Bolaget bedriver verksamhet som omfattas av penningtvätsregelverket och är därför skyldigt att vidta åtgärder för att förhindra att verksamheten utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism i enlighet med regelverket. Med anledning av att bolaget har sitt säte i Stockholms län står det under tillsyn av Länsstyrelsen i Stockholms län.³

Länsstyrelsen har den 18 maj 2020 förelagt bolaget att komma in med bolagets allmänna riskbedömning och de rutiner och riktlinjer avseende verksamhetens åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism samt annan dokumentation som enligt penningtvätsregelverket ska finnas i verksamheten. Bolaget förelades även att komma in med sex anonyma exempel på faktiskt vidtagna kundkännedomsåtgärder samt uppgift om antalet genomförda och nekade transaktioner eller affärsrelationer som misstänkts för penningtvätt eller finansiering av terrorism och som rapporterats, alternativt inte rapporterats, till Finanspolisen. Den 16 juli 2020 inkom bolaget med yttrande och handlingar i ärendet.

² 1 kap. 2 § första stycket 22 och 4 § första stycket penningtvättslagen.

³ 16 § andra stycket förordningen (2009:92) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Därtill förelades bolaget den 28 oktober 2021 att inkomma med kompletterande handlingar och uppgifter avseende hur stor del av bolagets verksamhet som utgörs av tjänster som omfattas av penningtvättslagen. Bolaget ombads särskilt att redogöra för vilka tjänster som utgör bolagets bokförings- och redovisningstjänster och hur stor del av bolagets omsättning som härrör från dessa tjänster. Bolaget ombads även särskilt att redogöra för vilka juridiska tjänster som omfattas av penningtvättslagen och som bolaget tillhandahåller samt hur stor del av bolagets omsättning som härrör från dessa tjänster.

Bolaget inkom med kompletterande handlingar och uppgifter den 29 november 2021. Av bolagets yttrande framgår bland annat att bolaget inte bedriver någon verksamhet inom bokförings- och redovisningstjänster. Bolaget uppger att det är oklart varför denna uppgift lämnats till Bolagsverket och att nya korrigerade uppgifter om bolagets verksamhet kommer att inges till Bolagsverket.

Motivering till beslutet

Allmän riskbedömning

Gällande bestämmelser

Verksamhetsutövare som omfattas av penningtvätsregelverket ska göra en allmän riskbedömning av hur de produkter och tjänster som denne tillhandahåller i sin verksamhet kan utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism. Det ska även anges hur stor risken är för att detta sker. Verksamhetsutövaren ska särskilt beakta vilka slags produkter och tjänster denne tillhandahåller, vilka kunder och distributionskanaler som finns och vilka geografiska riskfaktorer som finns i verksamheten.⁴ Omfattningen av den allmänna riskbedömningen ska bestämmas med hänsyn till verksamhetsutövarens storlek och art och de risker för penningtvätt eller finansiering av terrorism som kan antas föreligga. Riskbedömningen ska vara utformad på så sätt att den kan ligga till grund för verksamhetens rutiner, riktlinjer och övriga åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.⁵ Riskbedömningen ska vara dokumenterad⁶ och utvärderas årligen.⁷

Länsstyrelsens bedömning

Länsstyrelsen konstaterar inledningsvis att bolaget uppgett att handlingarna som lämnats in innehåller en allmän riskbedömning. Av

⁴ 2 kap. 1 § penningtvättslagen.

⁵ 2 kap. 2 § första stycket penningtvättslagen.

⁶ 2 kap. 2 § andra stycket penningtvättslagen.

⁷ 2 kap. 2 § Länsstyrelsen i Stockholms läns föreskrifter och allmänna råd (01FS 2019:53) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

handlingen *Riskbedömning av Familjens Jurists verksamhet enligt penningtvättslagen* framgår att bolaget har bedömt att risken för att bolaget utsätts för penningtvätt och finansiering av terrorism är låg. Bolaget har gjort bedömningen med hänvisning till att bolaget, utöver kvarlåtenskap i dödsbon, inte regelmässigt kommer i kontakt med transaktioner som kan innebära risk för penningtvätt eller finansiering av terrorism. Bolaget har vidare anført att det arbetar med enstaka uppdrag för [REDACTED] och [REDACTED] avseende [REDACTED] angelägenheter. Bolaget biträder inte vid affärstransaktioner mellan [REDACTED]. Detta innebär, enligt bolagets uppfattning, att deras kundriskprofil generellt är låg.

Av förarbeten till penningtvättslagen framgår att den allmänna riskbedömningen ska besvara frågan om och hur verksamhetsutövarens produkter och tjänster kan användas för att dölja brottsligt åtkommen egendoms samband med brott eller brottslig verksamhet. Vid bedömningen ska verksamhetsutövaren bland annat beakta möjliga tillvägagångssätt för penningtvätt eller finansiering av terrorism, det vill säga sådana förfaranden som verksamhetsutövaren själv har uppmärksammat eller som den har fått information om från exempelvis tillsynsmyndigheter, brottsbekämpande myndigheter eller från samordningsorgan.⁸

Bolaget har i sin allmänna riskbedömning identifierat två exempel på hur dess verksamhet kan utnyttjas av kriminella. Det rör sig dels om att försök till penningtvätt skulle kunna uppkomma i situationer där en avliden som lämnar tillgångar efter sig varit involverad i brottslig verksamhet, dels att en dödsbodeläggare involverad i brottslig verksamhet felaktigt skulle påstå att en tillgång tillhör ett dödsbo. Bolaget konstaterar också att vissa liknande risker kan uppkomma i samband med bodelning.

Länsstyrelsen bedömer att bolaget inte i tillräcklig utsträckning har identifierat de tjänster som bolaget tillhandahåller och som kan utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism. Länsstyrelsen har, inom ramen för handläggningen, skickat ut ett kompletteringsföreläggande den 28 oktober 2021 varigenom bolaget ombads att bland annat redogöra för vilka juridiska tjänster bolaget tillhandahåller och som omfattas av penningtvättslagen. Av bolagets svar den 29 november 2021 framgår att bolaget tillhandahåller följande tjänster som helt eller delvis omfattas av penningtvättslagen.

- Arvskifte
- Bolag/rörelse överlåtelse
- Deklaration
- Dödsboförvaltning

⁸ Prop. 2016/17:173 ”Ytterligare åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorisms” s. 510.

- Gåva
- Överlåtelse fast egendom
- Överlåtelse lös egendom

Länsstyrelsen konstaterar att av ovan angivna tjänster *nämner* bolaget enbart dödsbon och bodelning i sin allmänna riskbedömning. Bolaget gör således inte någon analys och bedömning av hur bolagets tjänster kan utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism. Bolaget gör heller inget resonemang kring vilka egenskaper i bolagets tjänster som gör dem sårbara för försök till penningtvätt eller finansiering av terrorism. Det framgår inte heller, i tillräcklig hög utsträckning, hur ett utnyttjande av bolagets tjänster rent faktiskt skulle kunna gå till.

Bolaget har vidare anført, i sin allmänna riskbedömning, att det arbetar med enstaka uppdrag för [REDACTED] och [REDACTED] avseende [REDACTED] angelägenheter och att det innebär att deras kundriskprofil generellt är låg.

Länsstyrelsen bedömer att bolaget, i den allmänna riskbedömningen, inte har analyserat och bedömt vilka kunder det har. Bolaget har inte redogjort för vad de olika kundtyperna har för egenskaper och på vilket sätt respektive kundtyp innebär en risk för penningtvätt eller finansiering av terrorism. Bolaget har kommit fram till att deras kundriskprofil generellt är låg, men det saknas en motiverad bedömning som visar *hur* bolaget har kommit fram till denna slutsats.

Länsstyrelsen bedömer vidare att bolaget inte har identifierat, analyserat och bedömt genom vilka distributionskanaler som bolagets tjänster kan utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism. Bolaget har exempelvis inte identifierat och beaktat risker vid fysiska kundbesök och/eller i vilken utsträckning som affärsförbindelsen hanteras på distans.

Bolaget har inte heller identifierat, analyserat och bedömt geografiska riskfaktorer. Bolaget har, inom ramen för sin allmänna riskbedömning, att beakta förhållandena i de länder där tjänsterna erbjuds eller där kunderna har sin verksamhet. Det framgår inte av bolagets allmänna riskbedömning om bolaget beaktat risker med de jurisdiktioner där kunden är baserad eller bosatt och där den verkliga huvudmannen är bosatt. Bolaget har vidare inte beaktat risker med de jurisdiktioner där kunden och den verkliga huvudmannen har sina huvudsakliga verksamhetsställen och/eller de jurisdiktioner som kunden och den verkliga huvudmannen har relevant personlig eller affärsrelaterad anknytning till eller där de har finansiella eller rättsliga intressen. Att bolaget endast driver verksamhet i Sverige innebär exempelvis inte att bolaget inte har, eller kan få kunder, som är etablerade i ett högriskredjeland.

Den omständigheten att bolaget i sitt svarsbrev daterat den 16 juli 2020 uppger att bolagets kunder vanligtvis har hemvist i [REDACTED] ändrar inte Länsstyrelsens bedömning. Detta eftersom denna uppgift inte framgår av bolagets dokumenterade allmänna riskbedömning. Att bolagets kunder vanligtvis har hemvist i [REDACTED] utesluter dessutom inte att bolaget kan ha kunder med annan hemvist.

Sammanfattningsvis bedömer Länsstyrelsen att bolagets allmänna riskbedömning inte uppfyller de krav som följer av penningtvättslagen. Bolaget har inte gjort någon faktisk redogörelse, analys och bedömning av de riskfaktorer som anges i penningtvättslagen. Det vill säga, det saknas en systematisk genomgång och motiverad bedömning av hur bolagets tjänster, kundtyper, distributionskanaler, geografiska riskfaktorer och andra verksamhetsspecifika omständigheter kan utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism samt hur stor risken är för att detta sker.

För att bolaget ska kunna hantera riskerna för penningtvätt och terrorismfinansiering måste det göra en ändamålsenlig och verksamhetsanpassad riskbedömning. För att en allmän riskbedömning ska vara relevant och tillförlitlig ska den således vara baserad på verkliga risker, hot och sårbarheter.

Enbart identifiering av vissa risker för penningtvätt eller finansiering av terrorism är inte tillräckligt för att nå upp till kraven i penningtvättslagen, faktiska analyser av riskerna måste göras. Att sådana analyser har gjorts framgår inte av bolagets dokumentation. Enligt Länsstyrelsens bedömning innebär detta att den allmänna riskbedömningen inte innehåller den bedömning av verksamhetsspecifika omständigheter som enligt penningtvättslagen ska göras. Bolagets dokumentation går inte att jämföra med en sådan dokumenterad, uppdaterad och verksamhetsanpassad allmän riskbedömning som avses i penningtvättslagen.

I den allmänna riskbedömningen har heller inte tagits in uppgifter som kommit fram vid bolagets rapportering av misstänkta aktiviteter och transaktioner samt information om tillvägagångssätt och andra relevanta uppgifter som myndigheter lämnat om penningtvätt och finansiering av terrorism. Därtill saknas uppgifter om verksamhetens storlek och art vilket ska ligga till grund för bestämmandet av omfattningen av den allmänna riskbedömningen.

Länsstyrelsen bedömer mot bakgrund av vad som angetts ovan att bolaget saknar en allmän riskbedömning vilket utgör en synnerligen allvarlig överträdelse av penningtvättsregelverket. Detta främst med hänsyn till att bolagets allmänna riskbedömning dels ska användas för att identifiera hot mot och sårbarheter med verksamhetens tjänster, dels att den ska ligga till grund för verksamhetens riskbedömning av

kunder samt rutiner, riktlinjer och övriga åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Konsekvensen av att en allmän riskbedömning saknas blir att bolaget inte kan skapa sig en korrekt uppfattning om och på vilket sätt det kan utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism. Detta leder i sin tur till att bolaget inte kan vidta lämpliga åtgärder för att minska riskerna. Länsstyrelsens bedömning är således att bolaget därigenom har löpt ökad risk att utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism.

Riskbedömning av kunder

Gällande bestämmelser

Verksamhetsutövaren ska bedöma den risk för penningtvätt och finansiering av terrorism som kan förknippas med dennes kunder. Kundens riskprofil ska bestämmas med utgångspunkt i den allmänna riskbedömningen och verksamhetsutövarens kännedom om kunden, varje kund ska således tilldelas en riskprofil. Kundens riskprofil ska följas upp under pågående affärsförbindelse och korrigeras när det finns anledning till det.⁹

Vid riskklassificeringen av en kund ska verksamhetsutövaren bland annat beakta faktorer som kan tyda på låg respektive hög risk för penningtvätt och finansiering av terrorism som framgår av penningtvättslagen.¹⁰ Omständigheter som tyder på låg respektive hög risk kan ha betydelse vid riskklassificeringen av kunden och således också vid bedömningen av hur omfattande kundkännedsåtgärder som behövs för att kunna hantera risken. Varje kund ska efter en helhetsbedömning tilldelas en egen riskkvalificering och åtgärder för att motverka riskerna ska anpassas individuellt för varje kund.¹¹

Länsstyrelsens bedömning

Länsstyrelsen har ovan bedömt att bolaget saknar en allmän riskbedömning. I avsaknad av en allmän riskbedömning saknas förutsättningar för att bestämma kundens riskprofil. Detta med beaktande av att kundens riskprofil bland annat ska bestämmas med utgångspunkt i bolagets allmänna riskbedömning.¹²

Av bolagets svarsbrev daterat den 16 juli 2020 framgår att bolagets kunder vanligtvis har hemvist i [REDACTED]. Bolaget anför också att bolaget mindre ofta har återkommande kunder, vilket, enligt bolaget, medför att risken för att kunder använder bolaget för systematisk

⁹ 2 kap. 3 § penningtvättslagen.

¹⁰ 2 kap. 4-5 §§ penningtvättslagen.

¹¹ Prop. 2016/17:173 s. 259.

¹² Prop. 2016/17:173 s. 512.

penningtvätt och/eller finansiering av terrorism i regel är låg. Vidare anför bolaget att både den aktuella ärendetypen och uppgifterna om kunden beaktas vid bedömningen av kundens riskprofil.

Bolaget uppger även att det gör en initial bedömning innan kundrelationen inleds. Om det framkommer omständigheter som ger bolaget anledning att misstänka att det föreligger risk för att kunden utnyttjar bolagets verksamhet för penningtvätt eller finansiering av terrorism kan bolaget följa upp och ändra kundens riskprofil. Som exempel nämner bolaget att det ska vidta åtgärder om bolaget vid hanteringen av ett uppdrag påträffar höga belopp kontanta medel.

Bolaget hänvisar, i sitt svarsbrev, vidare till bolagets allmänna riskbedömning där det framgår att bolaget arbetar med enstaka uppdrag för [REDACTED] och [REDACTED] avseende [REDACTED] angelägenheter och att det innebär att deras kundriskprofil generellt är låg.

Länsstyrelsen noterar att det även av *Familjens Jurists instruktioner för handläggning till undvikande av penningtvätt och finansiering av terrorism samt vissa rutiner i övrigt* framgår att bolaget tilldelat sina kunder riskkategori låg. Som grund för kategoriseringen anger bolaget att dess verksamhet främst utgörs av enskilda uppdrag som bolaget utför för [REDACTED] och [REDACTED].

Länsstyrelsen har i föreläggandet daterat den 18 maj 2020 begärt in sex anonyma exempel på faktiskt vidtagna åtgärder för kundkännedom. Av dessa skulle två exempel avse åtgärder för kundkännedom då kundrelationen är förknippad med normal risk, två skulle avse förenklade åtgärder för kundkännedom då kundrelationen är förknippad med låg risk och två skulle avse skärpta åtgärder för att uppnå kundkännedom då kundrelationen är förknippad med hög risk.

Bolaget har i sitt svarsbrev daterat den 16 juli 2020 anfört att några högriskärenden hittills inte har bedömts förekomma inom ramen för bolagets verksamhet, varav sådana exempel inte kan inges.

Länsstyrelsen kan konstatera att det av bolagets övriga exempel på faktiskt vidtagna kundkännedsåtgärder inte kan utläsas hur bolaget kommer fram till vilken riskklassificering respektive kund ska tilldelas. Att bedöma av de exempel bolaget lämnat in så förefaller bolaget bestämma kundens riskprofil utifrån eventuella kopplingar som kunden har till [REDACTED]. Det går dock inte att utläsa *hur* bedömningen av kundens riskprofil har genomförts. Det vill säga, om det faktiskt är kopplingar till [REDACTED] som utgör grund för kategoriseringen eller om det är andra omständigheter som föranleder bolagets riskklassificering.

Länsstyrelsen kan vidare konstatera att bolaget, vid flertal tillfällen, uppgivit att grunden för kategoriseringen är att bolagets verksamhet utgörs av enskilda uppdrag för [REDACTED] och [REDACTED]. Det framgår inte om bolaget faktiskt skiljer dessa uppdrag och kunder åt, och i så fall på vilket sätt. Inte heller bolagets exempel på faktiskt vidtagna kundännedomsåtgärder ger någon närmare vägledning om *hur* bolaget tilldelar sina kunder respektive riskprofil.

Länsstyrelsens bedömning är således att bolagets redogörelse saknar en uppgift om hur själva bedömningen av den risk för penningtvätt och finansiering av terrorism som kan förknippas med kundrelationer (kunders riskprofiler) görs. Det framgår exempelvis inte vilken avvägning som bolaget gör vid bestämmandet av huruvida kunden förknippas med låg, normal eller hög risk utifrån den inhämtade informationen om kunden. Det framgår heller inte om bolaget har ställt upp några kriterier för riskklassificering av kunden utifrån de omständigheter som bolaget har att beakta och som framgår av lagen.¹³ Bolaget har heller inte beaktat riskfaktorer identifierade utifrån verksamhetsspecifika omständigheter och förknippade med bolagets kännedom om kunderna. I vart fall framgår det inte av bolagets redogörelse att så har gjorts.

Vidare saknas det uppgift om *hur* kundernas riskprofiler löpande följs upp och ändras när det finns anledning till det under en pågående affärsförbindelse. Skäl för en ändring av kundens riskprofil kan föreligga när verksamhetsutövaren får kännedom om nya uppgifter avseende kunden vid den fortlöpande uppföljningen, övervakningen eller på annat sätt.¹⁴

Bolaget har förvisso anfört att det, om det uppkommer omständigheter som ger bolaget anledning att misstänka att det föreligger risk för att kunden utnyttjar bolagets verksamhet för penningtvätt eller finansiering av terrorism, kan följa upp och ändra kundens riskprofil. Som exempel nämner bolaget situationer där bolaget påträffar höga belopp kontanta medel inom ramen för sina uppdrag. Bolaget har vidare anfört att bolaget genomför såväl löpande granskning som stickprovskontroller. Detta ändrar dock inte Länsstyrelsens bedömning då det inte framgår *hur* bolaget följer upp kunders riskprofiler, samt vilka omständigheter, utöver höga belopp kontanta medel, som kan föranleda ändring av kunders riskprofiler.

Mot bakgrund av att bolaget inte har redogjort för hur bedömning av kunders riskprofiler görs är Länsstyrelsens bedömning att bolagets kunder inte tilldelats verklighetsanpassade riskprofiler i enlighet med kraven i penningtvättslagen. Av bolagets redogörelse framgår inte att, och hur, resultaten från den allmänna riskbedömningen används

¹³ 2 kap. 4-5 §§ penningtvättslagen.

¹⁴ Prop. 2016/17:173 s. 512.

tillsammans med de riskindikatorer som dels framgår av lagen¹⁵, dels ska ha identifierats av verksamhetsutövaren själv, vid bolagets framtagande av en metod för riskbedömning av kunder.¹⁶

Risikkvalificeringen av kunder syftar till att avgöra om kunden ska placeras i risknivå låg, normal eller hög. Därefter ska bolaget bestämma omfattningen av de kundkännedomåtgärder som krävs för att hantera risken kopplad till kunden. Detta innebär att varje kund efter en helhetsbedömning ska tilldelas en egen risikkvalificering och att åtgärderna för att motverka riskerna ska anpassas individuellt för varje kund.

Länsstyrelsens bedömning, med hänsyn till betydelsen av att kunder ska tilldelas riskprofiler, är att bolaget genom att inte tilldela sina kunder verklighetsanpassade riskprofiler har löpt ökad risk för att bli utnyttjat för penningtvätt och finansiering av terrorism.

Kundkännedom

Gällande bestämmelser

Verksamhetsutövaren ska ha dokumenterade och uppdaterade rutiner och riktlinjer när det gäller dess åtgärder för kundkännedom.¹⁷ Rutinerna och riktlinjerna ska i relevanta delar vara riskbaserade. Det innebär att de ska vara utformade för att kunna hantera och motverka de risker som har identifierats i den allmänna riskbedömningen.¹⁸

Åtgärder för kundkännedom ska bland annat vidtas när en affärsförbindelse etableras.¹⁹ Reglerna om åtgärder för kundkännedom innebär bland annat att verksamhetsutövaren ska identifiera sina kunder²⁰ och ta reda på tillräckligt mycket om kunderna²¹ för att kunna bedöma och hantera de risker som varje kund innebär. Om det är fråga om en affärsförbindelse ska verksamhetsutövaren även begära information om affärsförbindelsens syfte och art. Syftet med informationen är att ge verksamhetsutövaren underlag för att bedöma risken som kan förknippas med kunden och hur kunden förväntas agera inom ramen för affärsförbindelsen. En sådan bedömning är nödvändig för att det ska vara möjligt att upptäcka avvikelser från kundens förväntade beteende.²²

Verksamhetsutövaren ska löpande följa upp pågående affärsförbindelser i syfte att säkerställa att kännedomen om kunden är

¹⁵ 2 kap. 4-5 §§ penningtvättslagen.

¹⁶ Prop. 2016/17:173 s. 524 f.

¹⁷ 2 kap. 8 § första stycket penningtvättslagen.

¹⁸ Prop. 2016/17:173 s. 213.

¹⁹ 3 kap. 4 § penningtvättslagen.

²⁰ 3 kap. 7 § penningtvättslagen.

²¹ 3 kap. 7-8 §§, 10-11 §§ penningtvättslagen.

²² 3 kap. 12 § penningtvättslagen.

aktuell och tillräcklig för att motverka risken som kan förknippas med kunden.²³ Den löpande uppföljningen innebär också krav på granskning för att upptäcka avvikande transaktioner och aktiviteter som kan utgöra misstänkt penningtvätt eller finansiering av terrorism. Omfattningen av övervakningen och granskningen samt hur ofta denna ska ske beror på riskerna i affärsförbindelsen.²⁴

Närmare information om kundens ekonomiska situation bör begäras när det är motiverat av risken i affärsförbindelsen. Detsamma gäller närmare information om varifrån kundens ekonomiska medel kommer. Detta bör i regel bli aktuellt först om risken bedöms som hög, eller om sådan information behövs för att bedöma kundens riskfyllda eller avvikande aktiviteter och transaktioner.²⁵ Samma information som vid bedömning av en affärsförbindelse ska begäras in även vid enstaka transaktioner som kan förknippas med hög risk. Detta eftersom verksamhetsutövaren i sådana fall måste vidta skärpta kundkännedomsgärder.

Om risken för penningtvätt eller finansiering av terrorism bedöms som låg, får förenklade kundkännedomsgärder tillämpas. Bedöms däremot risken som hög ska skärpta åtgärder vidtas vilket kan avse inhämtande av ytterligare information om kundens affärsverksamhet eller ekonomiska situation och uppgifter om varifrån kundens ekonomiska medel kommer.²⁶

Verksamhetsutövaren får inte ingå eller upprätthålla en affärsrelation eller utföra en enstaka transaktion om denne inte har tillräcklig kännedom om kunden. Detta för att verksamhetsutövaren ska kunna hantera risken för penningtvätt och finansiering av terrorism som förknippas med kundrelationen och övervaka och bedöma kundens aktiviteter och transaktioner.²⁷ Vad gäller verksamhetsutövare som bedriver yrkesmässig verksamhet som oberoende jurister finns dock undantag som tar sikte på fall då affärsförbindelsen syftar till att försvara eller företräda en klient i en fråga om ett rättsligt förfarande inklusive rådgivning för att inleda eller undvika ett rättsligt förfarande eller till att bedöma klientens rättsliga situation.²⁸

Verksamhetsutövaren ska på ett föreskrivet sätt dokumentera²⁹ vidtagna åtgärder för kundkännedom samt bevara dokumentationen.³⁰

²³ 3 kap. 13 § penningtvättslagen.

²⁴ 4 kap. 1 § andra stycket penningtvättslagen.

²⁵ Prop. 2016/17:173 s. 248.

²⁶ 3 kap. 15-16 §§ penningtvättslagen.

²⁷ 3 kap. 1 § första stycket penningtvättslagen.

²⁸ 3 kap. 1 § andra stycket penningtvättslagen.

²⁹ 3 kap. 3 § andra och tredje stycket, 4 § andra och tredje stycket, 5 § tredje stycket, 7 § tredje stycket, 9 § andra stycket Länsstyrelsen i Stockholms läns föreskrifter och allmänna råd (01FS 2019:53) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Verksamhetsutövaren ska vidare bevara handlingar och uppgifter i fem år om handlingarna och uppgifterna avser 1) åtgärder som har vidtagits för kundkännedom enligt 3 kap. och 4 kap. 2 § eller 2) transaktioner som genomförts med under inom ramen för affärsförbindelser eller vid enstaka transaktioner som omfattas av krav på åtgärder för kundkännedom enligt 3 kap. 4-6 §§ penningtvättslagen.³¹ Tiden ska räknas från det att åtgärderna eller transaktionerna utfördes eller, i de fall då en affärsförbindelse har etablerats, affärsförbindelsen upphörde. Om en enstaka transaktion inte har genomförts till följd av misstanke om penningtvätt eller finansiering av terrorism, ska tiden räknas från det att avståendet skedde.³²

Länsstyrelsens bedömning

Inledningsvis konstaterar Länsstyrelsen att innehållet i de rutiner och riktlinjer som verksamhetsutövaren har att upprätta för att förhindra att verksamheten utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism ska återspegla de risker som identifierats i den allmänna riskbedömningen. Med anledning av att bolaget saknar en allmän riskbedömning har bolaget således inte haft förutsättningar nog att upprätta sådana rutiner och riktlinjer för kundkännedsåtgärder som följer av penningtvättsregelverket.

Enligt penningtvättslagen ska en verksamhetsutövare vidta åtgärder för att uppnå tillräcklig kundkännedom för att kunna hantera risken med respektive kundrelation. Penningtvättslagen innefattar ett antal specificerade krav på vissa åtgärder som ska vidtas för att uppnå kundkännedom.³³ Dock preciserar lagtexten inte i detalj hur omfattande kundkännedsåtgärder som ska vidtas. Det är i stället den enskilda verksamhetsutövaren som ansvarar för att utifrån sin riskbedömning av respektive kund avgöra vilka åtgärder som anses lämpliga med tanke på de identifierade riskerna. Om risken bedöms vara låg kan i vissa fall förenklade åtgärder för kundkännedom vidtas.³⁴

Av bolagets dokument *Familjens Jurists instruktioner för handläggning till undvikande av penningtvätt och finansiering av terrorism samt vissa rutiner i övrigt* kan utläsas att personal ska utföra vissa kundkännedsåtgärder. Bolaget uppger att då deras verksamhet i grunden är ansedd som lågriskverksamhet så kan identifiering av bolagets klienter vanligtvis ske genom att kundens/klientens/delägarers (tillika efterarvingar, legatarier,

³⁰ 3 kap. 12 § Länsstyrelsen i Stockholms läns föreskrifter och allmänna råd (01FS 2019:53) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

³¹ 5 kap. 3 § första stycket penningtvättslagen.

³² 5 kap. 3 § andra stycket penningtvättslagen.

³³ 3 kap. 7-8 §§ och 10-13 §§ penningtvättslagen.

³⁴ 3 kap. 15 § penningtvättslagen.

gåvotagare och andra parter som berörs av en transaktion) folkbokförda uppgifter tas fram från exempelvis SPAR-registret.³⁵ För det fall identifiering genom utdrag från SPAR-registret inte är möjlig (utlandsfödda/boende eller andra hinder) måste vanligtvis identifieringen ske på annat sätt, exempelvis genom vidimerad kopia av identitetshandling för personen.

Mot bakgrund av att bolaget uppger att dess verksamhet i grunden är ansedd som lågriskverksamhet vill Länsstyrelsen särskilt påpeka följande. Som det får förstås anser bolaget att det får, då bolagets verksamhet är lågriskverksamhet, utföra förenklade åtgärder för kundkännedom. Länsstyrelsen har bedömt att bolaget saknar en tillräckligt väl utförd allmän riskbedömning varför bolaget inte haft förutsättningar att nå slutsatsen att risken för att bolagets tjänster utsätts för penningtvätt och finansiering av terrorism är låg. Bolaget saknade således förutsättningar för att bedöma kunders riskprofiler då bolaget inte hade genomfört och upprättat någon allmän riskbedömning under tillsynsperioden. Förenklade kundkännedomsåtgärder får tillämpas om risken för penningtvätt och finansiering av terrorism bedöms som låg. Eftersom bolaget inte hade haft förutsättningar att göra en riskbedömning av varje enskild kund saknades det således möjlighet för bolaget att enbart tillämpa förenklade kundkännedomsåtgärder.

Kravet på att identifiera kunden innebär att bolaget ska efterfråga kundens namn och övriga uppgifter kopplade till kundens identitet, normalt dennes adress och personnummer samt yrke. Dessa uppgifter är bland annat viktiga för att klargöra om kunden är en person i politiskt utsatt ställning. Därefter ska bolaget vidta åtgärder som syftar till att verifiera att de uppgifter om identiteten som inhämtats är korrekta.

Med anledning av vad bolaget uppger om identitetskontroller av sina kunder konstaterar Länsstyrelsen att det inte framgår vilka identitetshandlingar som bolaget accepterar eller hur kundernas identitet kontrolleras utöver att uppgifterna ska kontrolleras i SPAR-registret.³⁶ Den omständigheten att bolaget i sitt svarsbrev daterat den 16 juli 2020 beskriver tillvägagångssätt för identifiering av kunder ändrar inte Länsstyrelsens bedömning. Detta eftersom uppgifterna i svarsbrevet inte framgår av bolagets dokumenterade rutiner och riktlinjer. Dessutom är det beskrivna tillvägagångssättet i svarsbrevet inte heller tillräckligt.

³⁵ Statens personadressregister, SPAR, är ett offentligt register som omfattar alla personer som är folkbokförda i Sverige, både svenska och utländska medborgare. I registret ingår även personer som erhållit samordningsnummer och vars identitet är fastställd.

³⁶ 3 kap. 2-3 §§ Länsstyrelsen i Stockholms läns föreskrifter och allmänna råd (01FS 2019:53) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Länsstyrelsen kan vidare konstatera att det inte framgår om bolaget vidtar någon åtgärd för att kontrollera en persons behörighet att företräda kund, exempelvis genom kontroll av fullmakt, förordnande eller annan motsvarande behörighetshandling.³⁷

Bolaget har vidare, i sina rutiner och riktlinjer, anført att även juridiska personer samt företrädare för juridiska personer och andra verkliga huvudmän ska identifieras i direkt samband med att uppdrag som omfattar någon form av hantering eller planerad hantering av pengar eller egendom för kunds räkning påbörjas.

Länsstyrelsen kan konstatera att det inte framgår hur bolaget identifierar juridiska personer. Det framgår exempelvis inte om bolaget inhämtar information om firmanamn, adress och i förekommande fall organisationsnummer eller motsvarande.³⁸ Det framgår heller inte om bolaget kontrollerar uppgifterna om den juridiska personen och dess företrädares behörighet genom att de inhämtade uppgifterna kontrolleras mot registreringsbevis eller registerutdrag som exempelvis tillhandahålls av Bolagsverket genom Näringslivsregistret.

Det följer vidare av penningtvättslagen att bolaget ska utreda om kunden har en verklig huvudman.³⁹ En sådan utredning ska åtminstone avse sökning i det register över verkliga huvudmän som tillhandahålls av Bolagsverket enligt lagen (2017:631) om registrering av verkliga huvudmän.⁴⁰ Om kunden har en verklig huvudman, ska bolaget vidta åtgärder för att kontrollera den verkliga huvudmannens identitet. Beroende på risken med kundrelationen kan dessutom ytterligare kontroller, utöver kontroll i Bolagsverkets register, behöva göras.⁴¹

Länsstyrelsen kan konstatera att det inte framgår *hur* bolaget kontrollerar om en kund har en verklig huvudman och på vilket sätt bolaget i sådant fall identifierar den verkliga huvudmannen samt kontrollerar dennes identitet. Syftet med identifiering är att klarlägga om den verkliga huvudmannen är en person i politiskt utsatt ställning eller på annat sätt innebär hög risk. Vidare är ett övergripande syfte att skapa en genomlysning av ägandet i och kontrollen av juridiska personer för att försvåra och förhindra att juridiska personer används som verktyg i brottsliga upplägg.⁴² Bolagets avsaknad av sådan rutin medför således att bolaget inte kan lägga uppgifter om kundens verkliga huvudman till grund för bolagets riskklassificering av

³⁷ 3 kap. 5 § Länsstyrelsen i Stockholms läns föreskrifter och allmänna råd (01FS 2019:53) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

³⁸ 3 kap. 6-7 §§ Länsstyrelsen i Stockholms läns föreskrifter och allmänna råd (01FS 2019:53) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

³⁹ 3 kap. 8 § penningtvättslagen.

⁴⁰ 3 kap. 8 § första stycket penningtvättslagen.

⁴¹ Prop. 2016/17:173 s. 242.

⁴² Prop. 2016/17:173 s. 241.

kunden. Därmed kan bolaget inte heller göra en bedömning av omfattningen av de åtgärder som behövs för att uppnå tillräcklig kundkännedom.

Den omständigheten att bolaget i sitt svarsbrev daterat den 16 juli 2020 beskriver tillvägagångssätt vid kontroll och identifiering av kundens verkliga huvudman, i de fall kunden är en juridisk person, ändrar inte Länsstyrelsens bedömning. Detta eftersom denna uppgift inte framgår av bolagets dokumenterade rutiner och riktlinjer. Dessutom saknar även bolagets svarsbrev uppgift om att slagning i Bolagsverkets register inte alltid är en tillräcklig åtgärd då omfattningen av kundkännedsåtgärderna bestäms utifrån risken med kundrelationen. Ett ytterligare exempel på när en slagning i Bolagsverkets register inte är en tillräcklig åtgärd är då utredning av verklig huvudman avser dödsbon. Dödsbon är undantagna registrering hos Bolagsverket enligt 1 kap. 2 § andra stycket 3 i lagen (2017:631) om registrering av verkliga huvudmän⁴³, men de undantas inte enligt 3 kap. 8 § penningtvättslagen.

Om det efter erforderliga kontroller står klart att den juridiska personen inte har en verklig huvudman, eller om det finns anledning att anta att uppgiften om verklig huvudman inte stämmer, ska den juridiska personens styrelseordförande, verkställande direktör eller motsvarande befattningshavare för klientkännedsändamål betraktas som alternativ verklig huvudman.⁴⁴ Länsstyrelsen kan konstatera att bolaget saknar rutin för att utse en alternativ verklig huvudman.

Bolaget saknar vidare rutin för att identifiera och utreda verkliga huvudmän för fysiska personer. Det vill säga, den eller de personer som tjänar på att någon annan agerar åt dem.⁴⁵

Därtill saknar bolaget rutin för identifiering av truster och liknande juridiska konstruktioner. Det framgår således inte om bolaget vidtar åtgärder för att förstå kundens ägarförhållande och kontrollstruktur.

En verksamhetsutövare ska *bedöma* om kunden eller kundens verkliga huvudman är en person i politiskt utsatt ställning, eller om kunden eller dess verkliga huvudman är en familjemedlem eller känd medarbetare till en sådan person.⁴⁶ En person i politiskt utsatt ställning (*politically exposed person*, PEP) är en person som genom sin position och sitt inflytande anses inneha en ställning som i sig utgör en risk för att utnyttjas för bland annat mutbrott och andra former av korruption

⁴³ I förarbetena motiverades detta med att det föreligger god genomlysning i fråga om vem som kontrollerar ett dödsbo. Hänsyn togs även till dödsbons särskilda syften, se prop. 2016/17:173 s. 450 f.

⁴⁴ 3 kap. 8 § tredje stycket penningtvättslagen.

⁴⁵ Prop. 2016/17:173 s. 241 och s. 451.

⁴⁶ 3 kap. 10 § penningtvättslagen.

och i förlängningen penningtvätt, liksom för aktiviteter som kan relateras till finansiering av terrorism.

Om en kund är att betrakta som PEP måste verksamhetsutövaren vidta särskilda åtgärder. Med särskilda åtgärder avses åtgärder för att ta reda på varifrån de tillgångar som hanteras inom ramen för affärsförbindelsen eller den enstaka transaktionen kommer, skärpt fortlöpande uppföljning av affärsförbindelsen (exempelvis genom att övervaka aktiviteter och transaktioner i förhöjd omfattning), och att inhämta godkännande från behörig beslutsfattare internt innan affärsförbindelsen inleds eller en transaktion genomförs. De särskilda kraven på åtgärder gäller även när kunden är familjemedlem eller känd medarbetare till en PEP.⁴⁷

Länsstyrelsen konstaterar att det av bolagets rutiner och riktlinjer inte framgår om bolaget gör en bedömning om en kund är PEP. Således framgår heller inte *hur* bedömningen om en kund är PEP görs. Det framgår heller inte vilka åtgärder bolaget avser att vidta samt hur dessa genomförs om en kund är konstaterad PEP. Motsvarande information saknas också för närstående eller kända medarbetare till PEP.

Länsstyrelsen konstaterar vidare att det av bolagets rutiner och riktlinjer inte framgår om och hur bolaget kontrollerar om en kund är etablerad i ett land utanför EES som av Europeiska kommissionen har identifierats som ett högriskredjeland, vilket är ett krav enligt penningtvättslagen.⁴⁸ Genom att inte göra de kontroller som lagstiftningen kräver har bolaget riskerat att inte kunna vidta sådana skärpta kundkännedomsåtgärder som enligt penningtvättslagen ska vidtas då kunden är etablerad i ett sådant högriskredjeland som kommissionen har identifierat.⁴⁹

Av penningtvättslagen framgår vidare att en verksamhetsutövare ska inhämta information om affärsförbindelsens syfte och art. Informationen ska ligga till grund för en bedömning om vilka aktiviteter och transaktioner som kan förväntas av kunden inom ramen för affärsförbindelsen och riskklassificering av kunden.

Av bolagets rutiner och riktlinjer framgår inte om bolaget gör en bedömning om affärsförbindelsens syfte och art. Det framgår exempelvis inte om bolaget, beroende på risken som kan förknippas med uppdraget, inhämtar mer grundlig information, till exempel hur uppdraget ska finansieras och hur/var eventuella kommande transaktioner ska utföras. Att bolaget inte inhämtar uppgifter om affärsförbindelsens syfte och art medför också att bolaget inte kan vidta erforderliga åtgärder för att följa upp pågående

⁴⁷ 3 kap. 19 § penningtvättslagen.

⁴⁸ 3 kap. 11 § penningtvättslagen.

⁴⁹ 3 kap. 17 § penningtvättslagen.

affärsförbindelser enligt penningtvättslagen. När bolaget saknar kännedom om kundens förväntade beteende under affärsförbindelsen så kan bolaget inte heller kontrollera att de transaktioner som exempelvis utförs stämmer överens med den kunskap som bolaget har om kunden, dennes riskprofil och, om det behövs, varifrån kundens ekonomiska medel kommer.

Med anledning av ovan kan Länsstyrelsen konstatera att bolaget saknar förutsättningar att identifiera när bolaget ska vidta skärpta åtgärder för kundkännedom, exempelvis vid misstänkta och avvikande transaktioner.⁵⁰ Länsstyrelsen kan dessutom konstatera att bolaget helt saknar rutin för när och hur bolaget behöver vidta skärpta åtgärder för kundkännedom, det vill säga, när risken med kundrelationen är hög.⁵¹

Det följer av penningtvättslagen att bolaget i vissa fall har att vidta tillräckliga kundkännedomsåtgärder för att etablera en affärsförbindelse. Med anledning av att bolaget saknar en allmän riskbedömning har bolaget inte kunnat bedöma kundernas riskprofiler och således inte heller kunnat bedöma vad som utgör tillräcklig kundkännedom för att hantera den risk som förknippas med respektive kundrelation. Länsstyrelsen kan därför konstatera att bolaget inte har kunnat bedöma vilka affärsförbindelser som får etableras, i de fall tillräcklig kundkännedom varit en förutsättning för att etablera en affärsförbindelse.⁵² Därmed har bolaget inte kunnat iaktta förbud mot att ingå eller upprätthålla en affärsförbindelse i de fall tillräcklig kundkännedom saknas.

Sammantaget bedömer Länsstyrelsen att bolaget inte har tillräckliga rutiner och riktlinjer för kundkännedom. Rutinerna och riktlinjerna ska vara begripliga, situationsanpassade och tillämpbara så att bolaget och i förekommande fall dess anställda ska ha kännedom om vilka åtgärder som ska vidtas i olika situationer. Rutinerna och riktlinjerna ska användas för att hantera och motverka de risker för penningtvätt och finansiering av terrorism som bolaget har identifierat i sin allmänna riskbedömning.⁵³

Underlåtenheten att upprätta tillräckliga rutiner och riktlinjer för kundkännedomsåtgärder utgör enligt Länsstyrelsens bedömning en synnerligen allvarlig överträdelse av penningtvättsregelverket, vilket har medfört en ökad risk för att bolaget utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism.

⁵⁰ 4 kap. 2 § penningtvättslagen.

⁵¹ 3 kap. 16 § första stycket penningtvättslagen.

⁵² 3 kap. 1 § penningtvättslagen.

⁵³ Prop. 2016/17:173 s. 212 ff.

Bolagets anställda och uppdragstagare

Gällande bestämmelser

Verksamhetsutövaren ska se till att anställda, uppdragstagare och andra som på liknande grund deltar i verksamheten och som utför arbetsuppgifter av betydelse för att förhindra att verksamheten utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism fortlöpande får relevant utbildning och information för att kunna fullgöra verksamhetsutövarens skyldigheter enligt denna lag.⁵⁴ Utbildningen och informationen ska utformas utifrån de risker som verksamhetsutövaren har identifierat i sin allmänna riskbedömning och ska anpassas efter de uppdateringar som görs av den allmänna riskbedömningen. Utbildningens innehåll och frekvens ska också anpassas utifrån de anställdas och uppdragstagarnas arbetsuppgifter och funktioner.⁵⁵ Verksamhetsutövaren ska dokumentera utbildningar som genomförs. Av dokumentationen ska det framgå vad utbildningen innehåller, namnen på deltagarna samt datumet för utbildningen.⁵⁶

Verksamhetsutövaren får inte utsätta en anställd, en uppdragstagare eller någon annan som på liknande grund deltar i verksamheten för repressalier på grund av att denne har informerat om misstänkt penningtvätt eller finansiering av terrorism, internt eller till Polismyndigheten.⁵⁷

Länsstyrelsens bedömning

Utbildning och information som bolaget är skyldigt att tillhandahålla ska omfatta det gällande penningtvättsregelverket. Utbildningen ska också hjälpa bolagets personal att bland annat känna igen och hantera misstänkta transaktioner. Detta förutsätter att bolagets personal har kännedom om verksamhetens allmänna riskbedömning och övriga interna rutiner och riktlinjer som bolaget har upprättat till följd av kraven i penningtvättsregelverket.

Bolaget har i sitt svarsbrev daterat den 16 juli 2020 uppgivit att bolagets anställda har åtkomst till bolagets samtliga rutiner och policys om arbetet för förhindrande av penningtvätt och finansiering av terrorism. Bolagets anställda uppmuntras att löpande ta del av informationen. Samtliga anställda introduceras till dokumenten i samband med nyanställning. Därutöver utbildas anställda fortlöpande i frågor som gäller bolagets skyldigheter enligt penningtvättslagen och

⁵⁴ 2 kap. 14 § penningtvättslagen.

⁵⁵ 2 kap. 8 § andra stycket Länsstyrelsen i Stockholms läns föreskrifter (01FS 2019:53) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

⁵⁶ 2 kap. 9 § Länsstyrelsen i Stockholms läns föreskrifter (01FS 2019:53) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

⁵⁷ 2 kap. 15 § andra stycket penningtvättslagen.

anslutande föreskrifter i samband med arbetsmöten och genom webbutbildningar.

Bolaget har vidare uppgivit att de utbildningar som regelbundet genomförts sedan 2017 inte har dokumenterats. Bolaget har uppgivit att det kommer att dokumentera samtliga kommande utbildningar. Bolaget har vidare anfört att det under hösten 2020 kommer att införskaffa en webbaserad utbildning vilken samtliga anställda ska genomgå. Utbildningens utformning och innehåll kommer att följas upp årligen och vid behov uppdateras. Av bolagets yttrande daterat den 29 november 2021 framgår att en e-utbildning om sammanlagt 2 x 2 timmar är framtagen, anpassad för bolagets verksamhet, samt att genomförd utbildning dokumenteras på individnivå.

Länsstyrelsen kan konstatera att ovan nämnda åtgärder inte förändrar den omständigheten att brister har förelegat under tillsynsperioden. Det följer av Länsstyrelsen i Stockholms läns föreskrifter att bolaget ska dokumentera utbildningar som genomförts samt att det av dokumentationen ska framgå vad utbildningen innehåller, namnen på deltagarna samt datumet för utbildningen.⁵⁸

Med anledning av att bolaget inte har dokumenterat sina utbildningar under tillsynsperioden kan Länsstyrelsen heller inte bedöma om de utbildningar bolaget uppger sig ha genomfört, till sitt innehåll, kan anses nå upp till de krav som framgår av penningtvätsregelverket.⁵⁹

Länsstyrelsen kan vidare konstatera att det av penningtvättslagen följer att personalen ska skyddas från repressalier internt.⁶⁰ Sådana repressalier skulle exempelvis kunna vara utfrysning eller uppsägning till följd av att en anställd har informerat om misstänkt penningtvätt eller finansiering av terrorism, internt eller till Polismyndigheten. Länsstyrelsen kan konstatera att det vare sig av bolagets svarsbrev eller rutiner framgår att anställda inte får utsättas för repressalier internt.

Sammantaget bedömer Länsstyrelsen att bolaget inte kunnat visa att bolaget har tillgodosett att anställda, uppdragstagare och andra som på liknande grund deltar i verksamheten och som utför arbetsuppgifter av betydelse för att förhindra att verksamheten utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism fått erforderlig utbildning under den granskade perioden. Bolagets rutiner och riktlinjer saknar även uppgift om att bolagets anställda, uppdragstagare och andra som på liknande grund deltar i verksamheten ska skyddas mot repressalier.

⁵⁸ 2 kap. 9 § Länsstyrelsen i Stockholms läns föreskrifter (01FS 2019:53) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

⁵⁹ 2 kap. 14 § andra stycket penningtvättslagen.

⁶⁰ 2 kap. 15 § andra stycket penningtvättslagen.

Övervakning och rapportering

Gällande bestämmelser

Verksamhetsutövaren ska ha dokumenterade rutiner och riktlinjer avseende övervakning och rapportering.⁶¹ Verksamhetsutövaren ska övervaka pågående affärsförbindelser och bedöma enstaka transaktioner i syfte att upptäcka misstänkta aktiviteter och transaktioner.⁶² Skärpta kundkännedomsåtgärder och andra nödvändiga åtgärder ska vidtas vid avvikelser eller misstänkta aktiviteter eller transaktioner för att bedöma om det finns skäligen grund att misstänka att det är fråga om penningtvätt eller finansiering av terrorism eller att egendom annars härrör från brottslig handling.⁶³ Verksamhetsutövaren får inte etablera en affärsförbindelse eller utföra en transaktion om det finns misstanke om att produkter eller tjänster kommer att användas för penningtvätt eller finansiering av terrorism.⁶⁴ Om det inte är möjligt att låta bli att utföra en misstänkt transaktion eller om ett avstående från att genomföra transaktionen sannolikt skulle försvåra utredningen får dock transaktionen genomföras.⁶⁵

Om verksamhetsutövaren har skäligen grund att misstänka penningtvätt eller finansiering av terrorism eller att egendom härrör från brottslig handling ska detta rapporteras till Polismyndigheten (Finanspolisen).⁶⁶

Vidare ska verksamhetsutövaren på begäran av Polismyndigheten lämna alla uppgifter som behövs för en utredning om penningtvätt eller finansiering av terrorism.⁶⁷ En verksamhetsutövare ska ha ett system för att snabbt och fullständigt kunna lämna uppgifter om huruvida verksamhetsutövaren under de senaste fem åren har haft en affärsförbindelse med en viss person och, om så skulle vara fallet, om förbindelsens art.⁶⁸ Systemet för uppgiftslämning ska vara strukturerat och sökbart.⁶⁹

Vad gäller verksamhetsutövare som bedriver yrkesmässig verksamhet som oberoende jurister finns dock undantag från rapporterings- enligt 3 § och uppgiftsskyldighet enligt 6 § som tar sikte på fall då affärsförbindelsen syftar till att försvara eller företräda en klient i en fråga om ett rättsligt förfarande inklusive rådgivning för att inleda

⁶¹ 2 kap. 8 § första stycket penningtvättslagen.

⁶² 4 kap. 1 § första stycket penningtvättslagen.

⁶³ 4 kap. 2 § penningtvättslagen.

⁶⁴ 3 kap. 2 § och 3 § första stycket penningtvättslagen.

⁶⁵ 3 kap. 3 § andra stycket penningtvättslagen.

⁶⁶ 4 kap. 3 § penningtvättslagen.

⁶⁷ 4 kap. 6 § penningtvättslagen.

⁶⁸ 4 kap. 7 § penningtvättslagen.

⁶⁹ 4 kap. 1 § andra stycket Länsstyrelsen i Stockholms läns föreskrifter (01FS 2019:53) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

eller undvika ett rättsligt förfarande eller till att bedöma klientens rättsliga situation.⁷⁰

Länsstyrelsens bedömning

Bolaget har i dokumentet *Familjens Jurists instruktioner för handläggning till undvikande av penningtvätt och finansiering av terrorism samt vissa rutiner i övrigt* anfört att det övervakar sin hantering av klientmedel och eventuella transaktioner med dessa. Varje handläggare har ansvar att upprätta redovisning av klientmedelshantering s.k. kontantredovisning och har ansvar att löpande, vid varje transaktion, uppdatera densamma. Varje handläggare ska utföra löpande granskning av egna ärenden. Bolaget genomför därutöver kvartalsvisa centrala kontroller och stickprov. Bolaget samarbetar i detta arbete med den eller de banker där det har klientmedelskonton.

Länsstyrelsen bedömer att bolagets rutiner för övervakning och rapportering är bristfälliga.

Länsstyrelsen har konstaterat att bolaget saknar en allmän riskbedömning. Mot bakgrund av detta saknar bolaget förutsättningar att identifiera hur bolagets tjänster kan utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism. Detta medför även att bolaget inte heller har kunnat lägga några identifierade tillvägagångssätt till grund för framtagandet av exempelvis ”varningssignaler” som bolagets anställda hade kunnat använda som stöd i arbetet.

Länsstyrelsen har vidare konstaterat att det av bolagets rutiner och riktlinjer inte framgår om bolaget gör en bedömning om affärsförbindelsens syfte och art. Detta medför svårigheter, och kan i vissa fall omöjliggöra, för bolaget att exempelvis upptäcka nytillkomna önskemål om överföringar till och från klientmedelskonto eller andra avvikelser från kundens förväntade beteende.

Bolaget har anfört att varje handläggare ska övervaka och granska sina ärenden. Det framgår inte vad granskningen består av. Det vill säga *hur* kunderna ska kontrolleras och *hur* bolaget ska upptäcka aktiviteter och transaktioner som avviker från vad bolaget har anledning att räkna med. Länsstyrelsen bedömer därför att bolaget saknar rutin för hur misstänkta och avvikande transaktioner eller beteenden ska uppmärksammas.

Bolaget har vidare anfört att för det fall handläggare anar eller misstänker att egendom som denne kommer i kontakt med i bolagets verksamhet används i brottsligt syfte så ska alltid närmaste chef konsulteras. Chefen ska utan dröjsmål, via regionchef rapportera till ledningsgruppen. Ledningsgruppen beslutar och genomför

⁷⁰ 4 kap. 8 § penningtvättslagen.

rapportering till Finanspolisen. I fall som berör klientmedel i bank ska även berörd bank meddelas. Vidare anføres att bolaget, som huvudregel, ska avböja att fullfölja uppdrag där det misstänker brott mot penningtvättslagen, men att det, om det inte är möjligt, får fullgöra uppdraget utan att det strider mot penningtvättslagen.

Länsstyrelsen kan konstatera att bolagets rutiner och riktlinjer saknar en uppgift om att bolaget, vid misstänkta eller avvikande transaktioner, har att vidta skärpta åtgärder för kundkännedom.⁷¹ Vidare kan erinras om att Länsstyrelsen tidigare, under kundkännedom, bedömt att bolaget helt saknar rutin för skärpta kundkännedomsåtgärder. Det saknas även tydlig uppgift om hur rapportering sker, i de fall det inte förekommer undantag från rapporterings- och uppgiftsskyldigheten.

Länsstyrelsen bedömer sammantaget att bolagets dokumenterade rutiner och riktlinjer gällande övervakning och rapportering inte är tillräckliga. Detta har inneburit att bolaget under den granskade perioden har löpt ökad risk för att utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism. Länsstyrelsen bedömer att överträdelsen är av synnerligen allvarlig art.

Behandling av personuppgifter

Gällande bestämmelser

Verksamhetsutövaren ska ha dokumenterade rutiner och riktlinjer avseende sina åtgärder för behandling av personuppgifter.⁷² Verksamhetsutövaren ska bevara handlingar och uppgifter i fem år om handlingarna och uppgifterna avser 1) åtgärder som har vidtagits för kundkännedom enligt 3 kap. och 4 kap. 2 § eller, 2) transaktioner som genomförts med kunder inom ramen för affärsförbindelser eller vid enstaka transaktioner som omfattas av krav på åtgärder för kundkännedom enligt 3 kap. 4-6 §§ penningtvättslagen.⁷³ Tiden ska räknas från det att åtgärderna eller transaktionerna utfördes eller, i de fall då en affärsförbindelse har etablerats, affärsförbindelsen upphörde. Om en enstaka transaktion inte har genomförts till följd av misstanke om penningtvätt eller finansiering av terrorism, ska tiden räknas från det att avståendet skedde.⁷⁴ Efter en förfrågan från Polismyndigheten eller annan myndighet ska verksamhetsutövaren bevara uppgifter och handlingar under en längre period än fem år. Den sammanlagda tiden som handlingarna och uppgifterna bevaras får inte överstiga tio år.⁷⁵ Information om att personuppgifter behandlas enligt 4 kap. 2, 3 eller 6 § och om att sådana uppgifter lagras enligt 3 eller 4

⁷¹ 4 kap. 1-2 §§ penningtvättslagen.

⁷² 2 kap. 8 § första stycket penningtvättslagen.

⁷³ 5 kap. 3 § första stycket penningtvättslagen.

⁷⁴ 5 kap. 3 § andra stycket penningtvättslagen.

⁷⁵ 5 kap. 4 § penningtvättslagen.

§ får inte lämnas till kunden.⁷⁶ Den som är verksam hos verksamhetsutövare får inte obehörigen röja att vissa personuppgifter behandlas och att sådana uppgifter bevaras.⁷⁷

Länsstyrelsens bedömning

Länsstyrelsen vill här påpeka att det inom ramen för regelverket mot penningtvätt och finansiering av terrorism finns krav på att verksamheten ska ha dokumenterade rutiner och riktlinjer för vilka handlingar och uppgifter som verksamhetsutövaren ska spara. Denna lagstiftning ska, utöver annan tillämplig lagstiftning, följas.

Bolaget har bifogat två rutiner som rör personuppgiftsbehandling respektive arkiverings- och gallringsregler; dels *Fonuskoncernens integritetspolicy*, dels *Arkiverings- och gallringsregler*.

Det följer av bolagets *Arkiverings- och gallringsregler* att bouppteckningar ska bevaras i fem år och att övriga juridiska ärenden och ekonomiska dokument ska bevaras i tio år. Arkiverade akter ska gallras när arkiveringstiden gått ut, dock senast det tionde året efter utgången av det kalenderår då ärendet avslutades.

Av bolagets rutiner och riktlinjer framgår vidare att de handlingar som ska bevaras inkluderar ID-handlingar, bolagsordningar, signaturlistor och intyganden om verklig huvudman.

Länsstyrelsen bedömer att det, med önskvärd tydlighet, inte framgår vilka handlingar och uppgifter som bolaget har att bevara. Bolaget redogör exempelvis inte för att handlingar och uppgifter som utgjort dokumentation vid identitetskontroll av kunder, såsom registreringsbevis eller behörighetshandlingar och dylikt, ska bevaras. Det framgår heller inte att utförd identitetskontroll av legala företrädare eller fullmaktshavare ska bevaras, liksom utredningar avseende exempelvis verklig huvudman. Vidare framgår inte att de handlingar och uppgifter avseende transaktioner som genomförts inom ramen för affärsförbindelsen ska bevaras.⁷⁸

Bolagets arkiverings- och gallringsrutin saknar dessutom en uppgift om gallring och hur och när sådan ska ske i relation till penningtvättslagen. Det framgår exempelvis inte under vilken tid bolaget har att bevara handlingar och uppgifter.

Det framgår inte av bolagets rutiner att personuppgifter som behandlas i syfte att förebygga, utreda eller upptäcka penningtvätt och finansiering av terrorism enligt 4 kap. 2, 3 eller 6 § och om att sådana uppgifter lagras enligt 3 eller 4 § inte får lämnas ut till den

⁷⁶ 5 kap. 7 § penningtvättslagen.

⁷⁷ 5 kap. 11 § penningtvättslagen.

⁷⁸ Prop. 2016/17:173 s. 314-318.

registrerade.⁷⁹ Det framgår heller inte att tystnadsplikt i fråga om behandling och bevarande av personuppgifter råder för den som är verksam hos bolaget.⁸⁰

Länsstyrelsen bedömer att bolaget inte har tillräckliga rutiner och riktlinjer för bevarande av handlingar inklusive behandling av personuppgifter. Länsstyrelsen vill här särskilt påpeka att det bland annat är bestämmelserna i 5 kap. penningtvättslagen som avser behandling av personuppgifter som bolaget har att följa.

Intern kontroll och anmälningar av misstänkta överträdelser

Gällande bestämmelser

Verksamhetsutövaren ska ha rutiner och riktlinjer för intern kontroll.⁸¹ När det är motiverat med hänsyn till verksamhetens storlek och art ska verksamhetsutövaren bland annat utse en ansvarig för regelefterlevnad⁸², en centralt funktionsansvarig⁸³ och inrätta en oberoende granskningsfunktion med ansvar för att granska de interna riktlinjer, kontroller och förfaranden som syftar till att verksamhetsutövaren ska fullgöra sina skyldigheter enligt penningtvättsregelverket⁸⁴. Den som är centralt funktionsansvarig ansvarar för att rapportera till Polismyndigheten i de fall misstanke om penningtvätt eller finansiering av terrorism eller att egendom härrör från brottslig handling uppstår.⁸⁵ När det inte är motiverat att utse funktioner ska verksamhetsutövaren genom sina rutiner och riktlinjer säkerställa att det finns en funktion för regelefterlevnad.⁸⁶

Verksamhetsutövaren ska även tillhandahålla ändamålsenliga rapporteringssystem för anställda och uppdragstagare som vill göra anmälningar om misstänkta överträdelser av penningtvättsregelverket⁸⁷ samt ha rutiner och vidta de åtgärder i övrigt som behövs för att skydda sådana personer mot hot, hämnd eller andra fientliga åtgärder.⁸⁸

Länsstyrelsens bedömning

Bolaget har uppgivit att det omfattas av *Fonuskoncernens policy om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism*. Av policyn framgår bland annat att bolagets verkställande direktör ska utse en

⁷⁹ 5 kap. 7 § penningtvättslagen, prop. 2016/17:173 s. 312 och s. 545 f.

⁸⁰ 5 kap. 11 § penningtvättslagen.

⁸¹ 6 kap. 1 § första stycket penningtvättslagen.

⁸² 6 kap. 2 § första stycket 1 penningtvättslagen.

⁸³ 6 kap. 2 § första stycket 2 penningtvättslagen.

⁸⁴ 6 kap. 2 § första stycket 3 penningtvättslagen.

⁸⁵ 6 kap. 2 § andra stycket och 4 kap. 3 § penningtvättslagen.

⁸⁶ 6 kap. 3 § Länsstyrelsen i Stockholms läns föreskrifter (01FS 2019:53) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

⁸⁷ 6 kap. 4 § penningtvättslagen.

⁸⁸ 6 kap. 4 a § penningtvättslagen.

centralt funktionsansvarig person som ansvarar för uppgifts- och granskningsskyldighet enligt penningtvättslagen och anslutande föreskrifter. Det anges även att den centralt funktionsansvarige ansvarar för att rapportera till styrelsen och den verkställande direktören. Vidare framgår att Fonus, genom intern kontroll och kontroll av regelefterlevnad ska säkerställa att lagen, Finansinspektionens föreskrifter⁸⁹ och Fonus interna regler uppfylls.

Utöver ovan nämnda policy återfinns rutiner och riktlinjer avseende intern kontroll och anmälningar om misstänkta överträdelser i *Familjens Jurists instruktioner för handläggning till undvikande av penningtvätt och finansiering av terrorism samt vissa rutiner i övrigt*. Av denna framgår att enskilda anställda har ett ansvar för att anmäla fall av misstänkt penningtvätt och finansiering av terrorism till sin närmaste chef. Den närmaste chefen ansvarar i sin tur för att underrätta relevant regionchef. Regionchefen ansvarar för att informera bolagets ledningsgrupp. Bolagets ledningsgrupp beslutar om eventuell rapportering till Finanspolisen. Sådan rapportering genomförs i dagsläget av bolagets ledningsgrupp.

Bolaget har vidare uppgivit, i yttrande daterat den 16 juli 2020, att det yttersta ansvaret för regelefterlevnaden är allokerat till bolagets verkställande direktör och ledningsgrupp. Bolaget uppger vidare att det, under hösten 2020, kommer att behovspröva om en centralt funktionsansvarig ska utses. Av bolagets yttrande den 29 november 2021 framgår att en Centralt funktionsansvarig är utsedd.

Länsstyrelsen bedömer att det, av de handlingar som getts in i ärendet, inte framgår hur den interna kontrollen genomförs för att säkerställa att skyldigheterna enligt penningtvättsregelverket fullföljs. Av Fonus policy framgår enbart att bolaget genom intern kontroll och kontroll av regelefterlevnad ska säkerställa att regelverket efterlevs. Hur den interna kontrollen ska genomföras eller fördelas framgår inte. Bolaget har vidare, i *Familjens Jurists instruktioner för handläggning till undvikande av penningtvätt och finansiering av terrorism samt vissa rutiner i övrigt*, uppgivit att bolaget genomför kvartalsvisa centrala kontroller och stickprov. Det framgår dock inte vad det är för stickprov som ska göras eller hur de ska utföras.

Länsstyrelsen bedömer mot bakgrund av ovan att det saknas tillräckliga rutiner och riktlinjer för hur bolaget ska genomföra den interna kontrollen avseende verksamhetens åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Vidare saknas rutiner för anställda, uppdragstagare och andra som på liknande grund deltar i verksamheten som vill göra anmälningar om misstänkta överträdelser av penningtvättsregelverket – så kallat

⁸⁹ Fonus hänvisar till Finansinspektionens föreskrifter, detta är en felaktig hänvisning, vilket påpekats av bolaget i yttrande daterat den 16 juli 2020.

system för visselblåsare. Därtill saknas det uppgift om bolaget tillhandahåller skydd för anställda, uppdragstagare eller någon annan som på liknande grund deltar i verksamheten från hot, hämnd eller andra fientliga åtgärder till följd av att de gjort en anmälan om misstänkta överträdelser av penningtvättsregelverket – så kallat visselblåsarskydd.

Länsstyrelsens bedömning är sammantaget att bolaget inte uppfyller kraven enligt penningtvättsregelverket vad gäller intern kontroll och anmälningar av misstänkta överträdelser.

Val av ingripande

Gällande bestämmelser

Vid en överträdelse får tillsynsmyndigheten ingripa mot en verksamhetsutövare genom att utfärda ett föreläggande om att göra rättelse eller, vid överträdelser som inte är ringa, genom ett beslut om sanktionsavgift. Om överträdelsen är allvarlig, upprepad eller systematisk får tillsynsmyndigheten förelägga verksamhetsutövaren att upphöra med verksamheten.⁹⁰ Länsstyrelsens förelägganden får förenas med vite.⁹¹

Vid valet av ingripande ska tillsynsmyndigheten ta hänsyn till hur allvarlig överträdelsen är och hur länge den har pågått. Särskild hänsyn ska tas till skador som har uppstått och graden av ansvar.⁹² Omständigheter som anges i 7 kap. 13 § första stycket penningtvättslagen är typiskt relevanta och kan påverka bedömningen i både försvårande och förmildrande riktning.⁹³

I försvårande riktning ska det beaktas om verksamhetsutövaren tidigare har begått en överträdelse.⁹⁴

I förmildrande riktning ska det beaktas om (1) verksamhetsutövaren i väsentlig utsträckning genom ett aktivt samarbete har underlättat tillsynsmyndighetens utredning, *och* (2) om verksamhetsutövaren snabbt upphört med överträdelsen sedan den anmälts till eller påtalats av tillsynsmyndigheten.⁹⁵

Länsstyrelsens bedömning

Länsstyrelsen har inom ramen för tillsynen undersökt hur bolaget efterlever kraven i penningtvättsregelverket. Länsstyrelsens utredning visar att bolaget har brustit i nästintill samtliga delar av regelverket.

⁹⁰ 7 kap. 11 § penningtvättslagen.

⁹¹ 7 kap. 24 § penningtvättslagen.

⁹² 7 kap. 13 § första stycket penningtvättslagen.

⁹³ Prop. 2016/17:173 s. 554 f.

⁹⁴ 7 kap. 13 § andra stycket penningtvättslagen.

⁹⁵ 7 kap. 13 § tredje stycket penningtvättslagen.

Det riskbaserade förhållningssätt som penningtvättsregelverket bygger på innebär att bolaget ska vidta åtgärder som står i proportion till de risker för penningtvätt och finansiering av terrorism som det är utsatt för. Det är därmed centralt att den allmänna riskbedömningen är utformad specifikt utifrån de risker som finns i bolagets verksamhet och att det finns en tydlig koppling mellan riskbedömningen och de åtgärder som vidtas för att motverka identifierade risker.

Länsstyrelsen konstaterar att bolaget saknat en adekvat och verksamhetsanpassad allmän riskbedömning vilket innebär att bolaget brustit i dess grundläggande skyldigheter enligt penningtvättsregelverket. Enligt Länsstyrelsens bedömning utgör avsaknaden av en allmän riskbedömning en överträdelse av synnerligen allvarlig art. Detta med anledning av att bolaget därmed saknat en allmän riskbedömning som kunnat läggas till grund för verksamhetens rutiner, riktlinjer och övriga åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Bolaget har således redan på denna grund saknat förutsättningar att ha verksamhetsanpassade rutiner och riktlinjer för att förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism.

Oaktat vad som anförts ovan bedömer Länsstyrelsen att även bolagets rutiner och riktlinjer har varit bristfälliga i förhållande till regelverkets krav, eller saknats helt, i så gott som samtliga avseenden.

I förmildrande riktning ska vägas in om bolaget i väsentlig mån har underlättat Länsstyrelsens utredning. Av förarbetena till penningtvättslagen framgår att det bör krävas att verksamhetsutövaren självant för fram viktig information som myndigheten inte redan förfogar över.⁹⁶ Därtill ska hänsyn tas till om bolaget snabbt har upphört med överträdelsen sedan den anmälts eller påtalats av tillsynsmyndigheten. Några skäl i förmildrande riktning har enligt Länsstyrelsens bedömning inte framkommit.

Avsaknaden av allmän riskbedömning, samt bristerna i bolagets rutiner och riktlinjer, utgör i flera väsentliga delar synnerligen allvarliga överträdelser av penningtvättsregelverket som markant har ökat risken för att bolaget kan utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism. Bristerna har förelegat under hela tillsynsperioden.

Med beaktande av de sammantagna omständigheterna i ärendet gör Länsstyrelsen bedömningen att ett ingripande ska ske genom ett beslut om sanktionsavgift.

⁹⁶ Prop. 2016/17:173 s. 555.

Sanktionsavgiftens storlek

Gällande bestämmelser

Sanktionsavgiften för en verksamhetsutövare som är en juridisk person ska som högst fastställas till det högsta av (1) två gånger den vinst som verksamhetsutövaren gjort till följd av överträdelsen, om beloppet går att fastställa, eller (2) ett belopp i kronor motsvarande en miljon euro.⁹⁷ Särskild hänsyn ska tas till de omständigheter som framgår av 7 kap. 13 § penningtvättslagen samt till den juridiska personens finansiella ställning och, om det går att fastställa, den vinst som gjorts till följd av överträdelsen.⁹⁸

Länsstyrelsens bedömning

Den eventuella vinst som bolaget kan ha gjort till följd av överträdelser av penningtvättsregelverket går inte att fastställa. Länsstyrelsen har därför att fastställa sanktionsavgiften till ett belopp mellan 5 000 kronor och 1 miljon euro, som nu motsvarar cirka 10 260 800 kronor.

När sanktionsavgiftens storlek fastställs, ska särskild hänsyn tas till sådana omständigheter som anges i 7 kap. 13 § och som är detsamma som vid val av ingripande.⁹⁹ Av förarbetena till penningtvättslagen framgår att alla relevanta omständigheter ska beaktas vid valet av ingripande.¹⁰⁰ Mot den bakgrunden bedömer Länsstyrelsen att den omständigheten att bolaget uppgivit att det har omarbetat sin allmänna riskbedömning samt utvärderat och uppdaterat sina rutiner och riktlinjer med mera skulle kunna innebära en sådan relevant omständighet som ska beaktas. Länsstyrelsen konstaterar dock att bolaget, enligt penningtvättsregelverket, är skyldigt att göra detta årligen. Enligt Länsstyrelsens bedömning medför detta således inte några omständigheter som ska beaktas i förmildrande riktning.

Länsstyrelsen har konstaterat att bristerna i efterlevnaden av penningtvättsregelverket till övervägande del är av synnerligen allvarlig art. Länsstyrelsens utredning har visat att bolaget har saknat en adekvat och verksamhetsanpassad allmän riskbedömning och de rutiner och riktlinjer som krävs enligt penningtvättsregelverket. Därmed har bolaget saknat förutsättningar att bedöma om det har att iaktta förbud som gäller enligt penningtvättsregelverket.¹⁰¹ Bolaget har löpt ökad risk att utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism. Vidare beaktar Länsstyrelsen att överträdelserna har pågått under hela den granskade perioden (mer än två år), vilket får anses vara en förhållandevis lång tid. De konstaterade bristerna ligger inom

⁹⁷ 7 kap. 14 § första stycket penningtvättslagen.

⁹⁸ 7 kap. 16 § penningtvättslagen.

⁹⁹ 7 kap. 16 § penningtvättslagen.

¹⁰⁰ Prop. 2016/17:173 s. 554.

¹⁰¹ 3 kap. 1-3 §§ penningtvättslagen.

bolagets kontroll. Sammantaget är detta omständigheter som enligt Länsstyrelsens mening talar i försvårande riktning vid bestämmandet av sanktionsavgiftens storlek.

Bolaget har även, genom att inte ha följt penningtvättsregelverket, främjat osund konkurrens på marknaden. Länsstyrelsen beaktar således att bolagets bristande regelefterlevnad kan ha inneburit fördelar för bolaget jämfört med konkurrenter som följt penningtvättsregelverket och därigenom lagt både tid och resurser på att efterleva regelverket.

Vid bestämmande av sanktionsavgiftens storlek ska hänsyn även tas till den juridiska personens finansiella ställning. Med finansiell ställning avses exempelvis bolagets årsomsättning.¹⁰² Sanktionerna ska vara effektiva, proportionella och avskräckande.¹⁰³

Under räkenskapsåret 2018 uppgick bolagets nettoomsättning till cirka 254 059 000 kronor. Under räkenskapsåret 2019 uppgick bolagets nettoomsättning till cirka 282 774 000 kronor. Under räkenskapsåret 2020 uppgick bolagets nettoomsättning till cirka 302 411 000 kronor.

Länsstyrelsen har den 28 oktober 2021 förelagt bolaget att inkomma med uppgift om hur stor del av bolagets omsättning, under tillsynsperioden, som härrör från de juridiska tjänster som bolaget tillhandahåller och som omfattas av penningtvättslagen. Bolaget har inkommit med svar den 29 november 2021 och meddelat att 24,4 % av bolagets omsättning, under tillsynsperioden, härrör från sådana ärendekategorier som faller under penningtvättslagen.

Vid en samlad bedömning av överträdelseernas karaktär och med hänsyn till bolagets årsomsättning och finansiella ställning bestämmer Länsstyrelsen sanktionsavgiften till 5 000 000 kronor.

Sanktionsavgiften tillfaller staten och faktureras av Länsstyrelsen efter att beslutet har vunnit laga kraft.

Länsstyrelsen erinrar om följande

Tillsynsärendet avslutas genom detta beslut. Skyldighet att ha upprättade, uppdaterade riskbedömningar och rutiner och riktlinjer kvarstår. Länsstyrelsen kan komma att följa upp att verksamheten följer penningtvättsregelverket genom nya tillsynsåtgärder.

¹⁰² Prop. 2016/17:173 s. 411, Prop. 2013/14:228 ”Förstärkta kapitaltäckningsregler” s. 240.

¹⁰³ Prop. 2016/17:173 s. 357.

Bestämmelser som beslutet grundas på

- 1 kap. 2 § första stycket 22, 4 § första stycket, 2 kap. 1-3 §§, 8 §, 14 §, 15 § andra stycket, 3 kap. 1-4 §§, 7-14 §§, 16-17 §§, 19-20 §§, 4 kap. 1-3 §§, 6-8 §§, 5 kap. 1-8 §§, 11 §, 6 kap. 1-2 §§, 4-4 a §§, 7 kap. 1 § första stycket, 10 §, 11 § första stycket, 13-14 §§, 16 §, 21 §, 25 § andra stycket lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.
- 16 § första och andra styckena förordningen (2009:92) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism
- 1 kap. 1 §, 2 kap. 2 §, 4-6 §§, 8-9 §§, 3 kap. 2-7 §§, 9 §, 12 §, 4 kap. 1 §, 5 kap. 1-2 §§, 6 kap. 2-3 §§ Länsstyrelsen i Stockholms läns föreskrifter och allmänna råd (01FS 2019:53) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Länsstyrelsen vill uppmärksamma att det den 10 november 2021 genomfördes vissa lagändringar i lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Med anledning av detta meddelade Länsstyrelsen nya föreskrifter gällande åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism - Länsstyrelsen i Stockholms läns föreskrifter och allmänna råd (01FS 2021:36) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Handlingarna som getts in i ärendet har bedömts utifrån penningtvättsregelverket i dess lydelse då bolaget förelades att inkomma med handlingar till Länsstyrelsen.

Ni kan överklaga beslutet

Se bilaga med överklagandehänvisning.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av tillförordnad chef för enheten för tillsyn Karin Hultman med jurist Hanna Hedqvist som föredragande. I den slutliga handläggningen har också jurist Diana Berkusaite medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Så här hanterar Länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa finns på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.

Bilaga

1. Överklagandehänvisning förvaltningsrätten

Ni kan överklaga beslutet hos förvaltningsrätten

Om ni inte är nöjda med länsstyrelsens beslut, kan ni skriftligen överklaga beslutet hos förvaltningsrätten.

Hur överklagar vi beslutet?

Länsstyrelsen måste pröva att överklagandet har kommit in i rätt tid, innan det skickas vidare tillsammans med handlingarna i ärendet. Därför ska ni lämna eller skicka er skriftliga överklagan till Länsstyrelsen Stockholm antingen via e-post; stockholm@lansstyrelsen.se, eller med post; Länsstyrelsen Stockholm, Box 22067, 104 22 Stockholm.

Tiden för överklagande

Ert överklagande måste ha kommit in till länsstyrelsen **inom tre veckor** från den dag ni fick del av beslutet. Om det kommer in senare kan överklagandet inte prövas. I ert överklagande kan ni be att få ytterligare tid till att utveckla era synpunkter och skälen till att ni överklagar. Sedan är det förvaltningsrätten som beslutar om tiden kan förlängas.

Parter som företräder det allmänna ska ha kommit in med sitt överklagande **inom tre veckor** från den dag då beslutet meddelades.

Ert överklagande ska innehålla

- Vilket beslut som ni överklagar, beslutets datum och diarienummer.
- Hur ni vill att beslutet ska ändras.
- Varför ni anser att länsstyrelsens beslut är felaktigt.

Skriv också följande uppgifter, om ni inte tidigare lämnat dem:

- Person- eller organisationsnummer.
- Telefonnummer där ni kan nå dagtid (med undantag för nummer som avser ett hemligt mobilabonnemang som behöver uppges endast om rätten begär det).
- E-postadress.
- Annat som har betydelse för att domstolen ska kunna nå er.

Om ni har handlingar som ni anser stödjer er överklagan så bör ni bifoga kopior på dessa. Kontakta länsstyrelsen i förväg om ni behöver bifoga filer som är större än 15 MB via e-post.

Ombud

Om ni anlitar ett ombud som sköter överklagandet åt er ska ombudet underteckna skrivelsen, bifoga en fullmakt i original från er samt uppges sitt eget namn, adress och telefonnummer.

Behöver ni veta mer?

Har ni ytterligare frågor kan ni kontakta länsstyrelsen via e-post, stockholm@lansstyrelsen.se, eller via växeltelefonnummer 010-223 10 00. Ange diarienummer 21007-2020.